

BOTVIDSBYGDEN

ORGAN FÖR BOTKYRKA HEMBYGDSGILLE

TUMBA BRUKS MUSEUM.

När Rikens Ständers Bank 1755 förvärvat Tumba övergård för att där anlägga ett bankens eget pappersbruk, började omedelbart en livlig byggnadsverksamhet. Efter några år stod bruket färdigt och sedelpapperstillverkningen kom i gång.

Den första bruksbyggnaden nedbrann vid midsommaren 1829. Av övriga byggnader från brukets tidigaste år kvarstår spannmålsmagasinet, kölnan och förvaltningsbyggnaden. Kölnan som var anlagd för maltberedning uppbbyggdes 1763 av dalmasar, som var ute på "herrarbete".

I kölnan inrymdes också fyra mindre bostadsrum. I ett av dessa inflyttade i början av 1830-talet "ofärdiga pigan" Carolina Öman, som tidigare i socknens fattighus undervisat nybörjare i ABC-boken och katekesen. Här i "Carolinska institutet" undervisade moster Carolina omkring tre decennier

brukets barn. Hon lärde dem läsa i ABC-boken och därefter inlärdes katekesen, som många kunde utantill redan i åtta- å nioårsåldern. Föräldrarna betalade tolv stilling i veckan för varje barn. Carolina upprätthöll god ordning och tack vare föräldrarnas bidrag kunde hon låta tuppen i ABC-boken värpa, när barnen varit flitiga. När Carolina blev gammal och orkeslös gjordes hos Kungl. Maj:t en framställning om någon gratifikation för henne. Den avslogs. Moster Carolina avled 1864 76 år gammal.

Den gamla kölnan som hotades av förfall, har under de senaste åren undergått en sakkunnig restaurering. Den är upptagen bland byggnader vid bruket, som för framtiden ska vårdas som byggnadsmärken. Då det blev fråga om dess användning i framtiden beslutades att ett brukets museum skulle inrymmas i byggnaden. Detta beslut måste hälsas med verklig glädje.

Redan i början av 1920-talet samlades äldre föremål och uppställdes i övre våningen av Klockhuset, men först sedan Kölnan blivit museilokal kan man tala om ett verkligt museum. Här har ordnats ett handpappersbruk i mindre skala, där man kan följa de olika momenten vid tillverkningen av handgjort papper. Här kan arbete sättas i gång: det blir ett levande museum. I övrigt visas verktyg och redskap, som begagnats under äldre tider.

I ett av rummen förvaras och visas undervisningsmateriell och övrig utrustning från olika perioder inom skolan vid bruket. Här har förekommit barnundervisning från slutet av 1750-talet till 1929. Från och med 1842 hade pappers bruket egen folk-

1912.

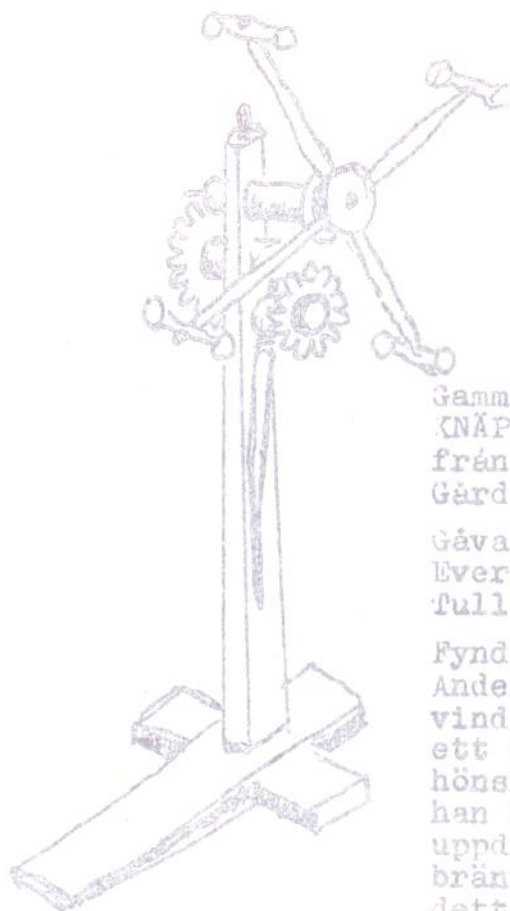
Ordningställandet av museet har på ett sakkunnigt sätt letts av driftsingenjören Harry Ericsson. Det stod färdigt till Riksbankens trehundraårsjubileum förra året och skall för framtiden säkerligen bli en givande källa till kunskap om äldre sätt att framställa papper och till glädje för såväl fackmän som övriga kulturhistoriskt intresserade besökare.

Erik Castegren.

Bild ur "Carolinska institutets" första lärobok.

Gåvor

Gammal
KNÄPPHÄRVEL
från Tullinge
Gård.

Gåva av Karl
Evert Andersson
Tullinge.

Fyndet gjorde
Andersson på
vinden till
ett övergivet
hönshus som
han fått i
uppdrag att
bränna då
detta stymde
sikten vid
vägkurva in-
till gården.

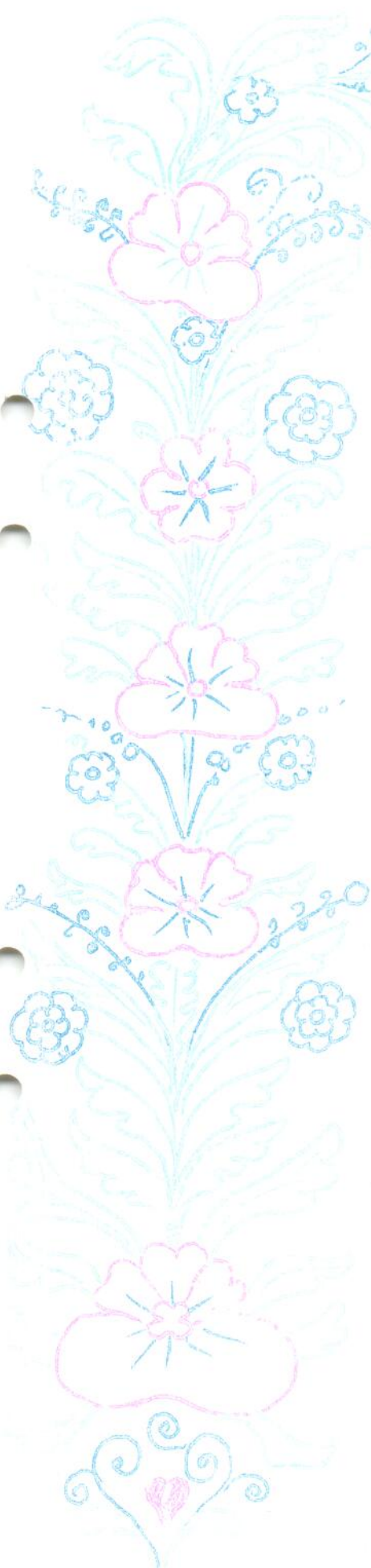
SÄDSKOPA
Från Skräfsta, gåva
av Håkan D. Lindström.

Vid EN VÄRDEFULL JUBILEUMSGÅVA

Vid Gillets 20-årsjubileum som firades med en enkel fest på Logen den 25 jan. överlämnade Håkan D. Lindström en både antikvariskt som för Gillet mycket värdefull bok med titeln *Beskrivning över BOKKYRKA SOCKEN* av P. E. Palmqvist. Boken var också inbunden i ett mycket vackert band.

Ännu en gåva har vi fått mot-
taga av Docent L. Schotte, Lumba
Bruk. Gåvan bestod av papper till
Gillets Bildarkiv.

Till alla givare Ett varmt och
innerligt tack.

20 år

Att Hembygds-gillet kunnat fira sitt jubileum i en egen lokal vittnar om en framgångsrik verksamhet, där medlemmarna ha gjort stora insatser med ett strålände resultat. Den 25 jan. anordnade festkommittén en trevlig jubileumsfest för medlemmarna.

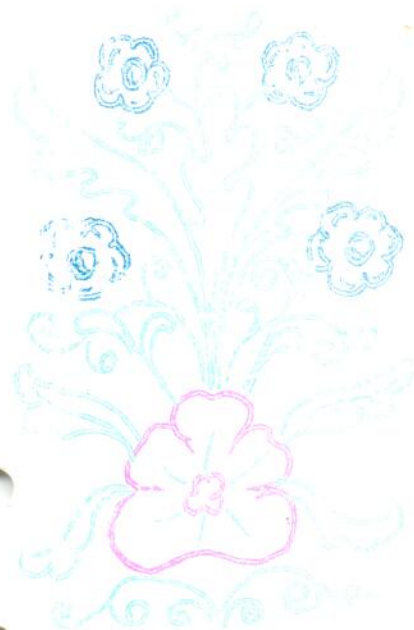
En av våra poetiska medlemmar Anders W. Mårdh hedrade minnet med följande Prolog.

Ären försvinna,
rinna bort som timblasets sand.
De gamla kämparna har grånat,
många har gått bort,
men kvar står vår bygd med sina gårdar,
sina slott, sina sjöar och lummiga stränder.
Fagert är ditt ansikte - Botkyrkabygd,
som skapad för oss, som tagit till uppgift
att värna allt från forntid och gångna sekler
för kommande släkten att bevara.

Vem odlade bygdens jord en gång,
vem plöjde dess åkrar och ängar,
vem byggde kojorna, gårdarna och slotten,
vem reste kyrkan - den minnesrika,
det värderade gamla templet till Botvids ära,
vår helgedom med det flamländska altarskåpet
en gång eftertraktad av kungligheter och andra?

Här har vårt Gille sin uppgift
främst att värna om Botvids minnen
om bygdens sager, sägner och runristade stenar.

Tjugo år har förflutit sedan Gillet föddes.
förvisse arbetssamma år, som snabbt glidit undan,
men ändå lämnat väsentliga spår av sitt arbete.
Starka armar har brutit mark,
villiga nävar har hållit i yxa, såg och pensel.
Gammalt och nytt har fogats tillsammans
det gamla pietetsfullt bevarad.
Så har Trädgårdstorp vuxit fram,
en symbol för idog strävan
att för kommande tider skapa en samlingsplats
för vardag och fest där bygdens ungdom kan mötas,
att värna om folkans och annan bygdekultur.

men även vi som länge trampat stigarna
och blivit gamla stall här på torpet
en fristad finna under soliga dagar
även då löven falla
gula som guldmynt på minnestunga marker.

Och styrelsen med ordföranden i spetsen
har ett ansvarsfullt arbete.
Folkdansledarna måste förnya sina adepter
för att kunna hålla dansens brinnande låga vid liv.
Nya idéer växer fram, oftast med hjälp av
damernas intresse och kunniga händer.

Må bygden omkring oss bevara sin egenart,
Må Trädgårdstorp växa under enig och samfällid strävan
till ett hembygdsmuseum - en skans
inom vars murar Botkyrkas kulturhistoriska minnen
för all framtid skall kunna bevaras.

Sedan man fylkats kring de festligt dukade borden med
brinnande ljus, inledde spelmannslaget med den välkända Botkyrkalåten
av Ivar Karlsson. Spelmannslaget utgjordes dagen till ära av 7 spele-
män nämligen: Valdemar Karlsson, Lennart Stenbäck, Bernt Carseberg,
Helge Jobs, Anton Wellmar, Nils Zetterlund och Arne Eriksson.

Ordföranden Gunnar Lindström hälsade alla välkomna och ett
särskilt välkommen till herr och fru Håkan D. Lindström på Skrefsta.
Håkan D. Lindström hade vi också glädjen att hälsa välkommen som med-
lem i Gillet samt meddelades om kvällens festprogram.

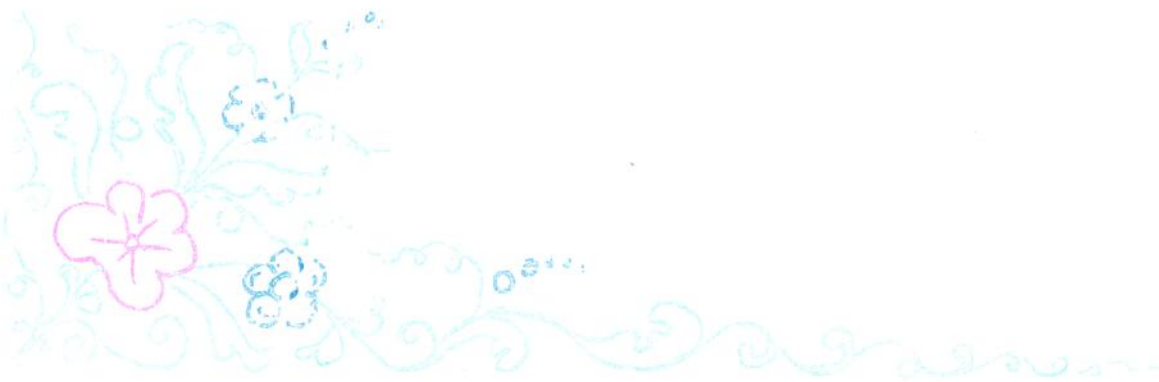
Efter Anders W. Mårdhs uppläsning av prologen höll vår förste
Hedersledamot Erik Jastegren ett kort tal vari han önskade Gillet
fortsatt välgång i sin betydelsefulla verksamhet inom vår Kultur-
historiska bygden.

Sedan spelmannslaget ånyo spelat en av sina vackra låtar,
tackade vår nya medlem Håkan D. Lindström för att han blivit så
hjärtligt mottagen i Hembygdsillet samt överlämnade som Jubile-
umsgåva en "Beskrivning över BOTKYRKA SOCKEN av P. E. Palmquist"
boken är tryckt år 1878 och inbunden i ett vackert band, en rari-
tet som numera är mycket svår att uppbirga.

Några av Juniorlagets flickor medverkade med sång och
sjöng egenhändigt författade visor till kända melodier, och så blev
det uppvisning i folkdans, folkvisadans och gammaldans till sena
kvällen.

Ett tack bör här riktas till festkommittén för en lyckad
Jubileumsfest.

G.M.

VINTERMORGEN

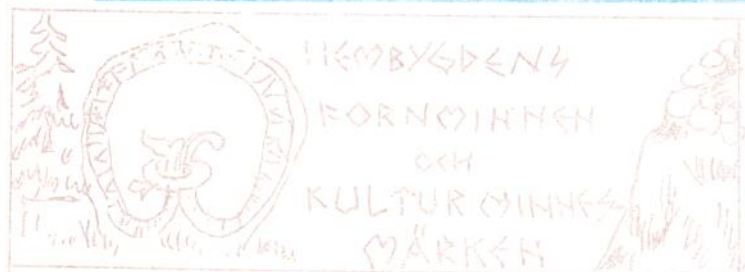
En tidig morgentimme i grynings bleka ljus
Det dagas uti skogen hör vindens sakta sus.
Då delar vita flinger då är det frost och snö
Över vita vidder över land och sjö.

I öster himlen färgas av morgenvrednads brand.
nu gryr den nya dagen över sjö och land.
och tjärnen ligger frusen och forsen tystnat här
i köldens boja fången i vinterns kalla dar

När dagen gryr i skogen det är en sällsam se.
där smög en räv i gläntan på väg hem till sitt bo.
En hare skuttar muntört på åkern invid byn,
Från gården röda stuger står röken upp mot skyn.

Och ljus är nya dagen naturen vaknad står
och solens strålar glittra i rimfrestklädda snår.

Alexis Blomberg.

Fornminneskommittén har påbörjat en inventering av sten-
yxor ifrån Botkyrka. Dittills
har ett 15-tal sådana antecknats
och avritats. Yxorna är upphitta-
de på följande platser:

Brantbrink	5 st.
Örnberget	1 "
Edlidssolan	2 "
Hästhagen	2 "
Skäddlinge	5 "

Om Du känner till någon
som äger en Sten-
upphittad i Botkyrka meddela den-
ta till Fornminneskommittén. Min.

Sven-Gunnar Ekström tel. 0753.73197
arb. väx. 0753 34160
eller Georg Malmqvist
tel. 08.7231711.